

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та освіти**

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Педагогічна майстерність керівника»**

для спеціальності 073 Менеджмент
(освітня програма «Менеджмент.
Управління закладом загальної середньої освіти»)
ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «МАГІСТР»

Автор: к. філол. н.,
М.М. Нетреба

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та освіти
протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

**ЗМІСТ КОМПЛЕКСУ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ КЕРІВНИКА»**

Робоча програма дисципліни.....	3
Навчальний контент.....	18
Методичні рекомендації до проведення практичних (семінарських) занять.....	20
Дидактичне забезпечення самостійної роботи.....	25
Засоби діагностики навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.....	25
Інформаційні матеріали бібліотеки по забезпеченню навчальними підручниками (посібниками) з дисципліни.....	31

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Л.В. Задорожна-Княгницька
(підпис) (ініціали, прізвище)
265934
Україна
«28» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВДПП 2.2 ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ КЕРІВНИКА
(дисципліна за вибором)

освітньо-професійна програма Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти
спеціальність 073 Менеджмент
факультет іноземних мов, денне/заочне відділення

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність керівника» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти» спеціальності 073 «Менеджмент». 2020 Р. 17 с.

Розробники:

Нетреба М.М. – к.філол.н., доцент кафедри педагогіки та освіти

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та освіти МДУ

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри

_____ (Задорожна-Княгницька Л.В.)

«28» серпня 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Вибіркова	
Модулів: 2	Спеціальність : 073 Менеджмент (освітня програма «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти»)	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 3		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: виконання різнорівневих професійно орієнтованих завдань		Семестр	
Загальна кількість годин – 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2		Освітній ступінь: магістр	Лекції
	14 год.		4 год.
	Практичні, семінарські		
	16 год.		6 год.
	Лабораторні		
	год.		
	Самостійна робота		
60 год.	74 год.		
Індивідуальні завдання: год. 2			
Вид контролю: ЗАЛІК			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 40/60%;
для заочної форми – 20/80%

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: узагальнення й синтез педагогічних знань та практичних умінь майбутніх керівників, формування готовності оптимально й творчо використовувати їх у професійній педагогічній діяльності на основі теоретичного осмислення суті педагогічного процесу як цілісної системи й чітко вираженої гуманістичної спрямованості.

Завдання:

- формування у здобувачів вищої освіти потреб професійного педагогічного розвитку;
- усвідомлення здобувачами вищої освіти творчого характеру педагогічної праці, психофізіологічних закономірностей педагогічної діяльності, її цілісної структури, мети, специфіки, рівнів професійної майстерності учителя, суб'єктних засад педагогічної діяльності, вимог до професійно-значущих якостей педагогічних працівників;
- формування у майбутніх керівників гуманної позиції, розуміння мети і завдань власної педагогічної діяльності;
- ознайомлення з новаторським педагогічним досвідом, шляхами створення творчої лабораторії вчителя;
- розвиток культури мислення, мови, мімічної та пантомімічної виразності, педагогічної техніки та ораторського мистецтва, майстерності педагогічного спілкування

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Основи педагогічній майстерності керівника» відноситься до циклу загальної підготовки за вибором студента для ОП «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти».

Передумови вивчення дисципліни. Вивченню дисципліни за ОП «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти» має передувати опанування змістом навчальних дисциплін: «Управлінська деонтологія», «Психологія управління».

Результати навчання. У ході вивчення курсу студент ОП «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти» набуває такі компетенції: Загальні компетенції: здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК1); здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (ЗК4); здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК7); здатність працювати у команді, виявляючи навички публічного мовлення і аргументації державною мовою (ЗК8). Спеціальні компетенції: здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту (СК3); здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління (СК5); здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми (СК6); здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом (СК8); здатність упроваджувати ефективні педагогічні технології для забезпечення якості освіти відповідно до державних стандартів для задоволення потреб здобувачів освіти, батьків, інших стейкхолдерів (СК12).

Відповідно до ОП «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти» у студентів формуються такі результати навчання: критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах (РН 1); ідентифікувати

проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення (РН 2); мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність (РН 6); демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач (РН 10); забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу (РН 11).

За підсумками вивченого курсу студенти повинні

знати: специфіку педагогічної діяльності, її цілісності й гуманістичної основи; складові педагогічної майстерності вчителя, технології педагогічного впливу на особистість учня; усвідомлення значущості особистості вчителя у процесі її становленні та розвитку.

вміти: розвивати та вдосконалювати свої педагогічні здібності; вдосконалювати педагогічну техніку (уміння саморегуляції, мовного і немовного контакту); відпрацьовувати уміння педагогічного спілкування; усвідомлювати педагогічну задачу та намічувати шляхи її вирішення.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Майстерність керівника як прояв індивідуального професійного стилю

Тема 1. Сутність педагогічної майстерності керівника

Сутність поняття «педагогічна майстерність» та її значення у професійній діяльності керівника. Різноманітність визначень педагогічної майстерності в психолого-педагогічній літературі. Характеристика складових частин педагогічної майстерності.

Тема 2-3. Культура мовлення керівника

Поняття «культура мови» та «культура мовлення». Характеристики мовлення педагога (правильність, різноманітність, виразність, ясність, точність, нормативність, чистота, стислість, доцільність, логічність, простота, естетичність, актуальність, конкретність, практична спрямованість). Принципи, методи, форми, засоби розвитку та удосконалення культури мовлення керівника. Система вправ і завдань для розвитку та удосконалення культури мовлення керівника.

Змістовий модуль 2. Майстерність педагогічної взаємодії

Тема 4. Педагогічний такт і тактика керівника

Педагогічний такт як основа комунікативної культури керівника та міра педагогічно доцільного впливу вчителя на учнів. Сутність, функції та компоненти (психологічний, морально-етичний, естетичний, технологічний) педагогічного такту. Умови опанування педагогічним тактом. Функції і принципи педагогічного такту.

Тема 5. Педагогічне спілкування та його особливості

Поняття педагогічного спілкування як спеціально організованого процесу комунікативної взаємодії педагога з учнями. Функції педагогічного спілкування та їх взаємозв'язок: обмін інформацією, співпереживання (на основі емпатії та рефлексії), обмін ролями, пізнання особистості, організація взаємовпливу. Характеристика типових помилок учителів в організації педагогічного спілкування. Етапи педагогічного спілкування та їх особливості: моделювання майбутнього спілкування, комунікативна атака, управління спілкуванням, аналіз спілкування. Стили спілкування вчителя. Класифікація стилів спілкування. Стили керівництва

Тема 6. Майстерність керівника розв'язанні педагогічних конфліктів

Педагогічний конфлікт, його види. Причини (внутрішньоособистісний, міжособистісний та міжгруповий). Виникнення конфліктних ситуацій. Типи типових конфліктних ситуацій. Негативні та позитивні функції конфліктів. Стратегії педагогічної взаємодії у конфліктах та конфліктних ситуаціях (уникнення конфлікту, конфронтація (суперництво) у конфлікті, стратегія

пристосування, компроміс, співробітництво). Попередження конфлікту. Спеціально створений конфлікт. Шляхи розв'язання конфліктних ситуацій

Тема 7. Майстерність керівника у проведенні індивідуальної бесіди

Роль індивідуальної педагогічної взаємодії у вирішенні педагогічних завдань. Структура індивідуальної бесіди (моделювання, початок, головна частина, завершення). Особливості поведінки керівника як комунікатора в акті індивідуальної взаємодії. Роль невербальних засобів у спілкуванні. Техніка взаємодії у процесі аналізу проблеми та пошуку її вирішення.

Особливості процесу слухання. Пасивне та активне слухання. Особливості побудови керівником-майстром «Я-висловлювання». Основні прийоми педагогічного впливу (спонукання, етичний захист, гальмування)

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Майстерність вчителя як прояв індивідуального професійного стилю												
Тема 1. Сутність педагогічної майстерності вчителя	9	2	2			5	12	2				10
Тема 2-3. Культура мовлення вчителя	8	4	2		2		6	2	2		2	
Разом за змістовим модулем 1	24	8	4		2	10	28	4	2		2	20
Змістовий модуль 2. Майстерність педагогічної взаємодії												
Тема 4. Педагогічний такт і тактика вчителя	7	2				5						
Тема 5 Педагогічне спілкування та його особливості	7	2				5	4					4
Тема 6. Майстерність керівника розв'язанні педагогічних конфліктів	7	2				5						
Тема 7. Майстерність керівника у проведенні індивідуальної бесіди	7	2				5						
Разом за змістовим модулем 2	26	8	4		4	10	22	4	2		2	14
Усього годин	50	16	8		6	20	50	8	4		4	34
Модуль 2												
ІНДЗ	10					10	10					10
Усього годин	90	16	8		6	30	90	8	4		4	44

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зміст майстерності, шляхи її становлення та реалізації.	2
2	<i>Майстерність учителя у розв'язанні педагогічних задач</i>	2
3.	Педагогічні здібності вчителя	2
4.	Невербальна комунікація педагога	2
5.	Вербальна комунікація педагога	2
6.	Конфлікти у педагогічних ситуаціях, шляхи їхнього вирішення	2
7.	Педагогічний такт і педагогічна етика вчителя	2
8.	Захист ІНДЗ	2
	Разом	20

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	Не передбачено програмою	-	-

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	Не передбачено програмою	-	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготуватись до виступу на тему «Зовнішність вчителя та його імідж». Підготувати ілюстративний матеріал до цієї теми	12
2	Прочитати уривок з книги Бабич Н.Д. Основи культури мовлення // Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб./ Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базілевич, Т.П. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. К.: Вища школа, 2006. С. 116-123. Знайти відповідь на питання: - Які ознаки характеризують мовний стиль учителя? - Які комунікативні характеристики культури мовлення?	9
3	Прочитати уривки з книги Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Кн. Для учителя // Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб./ Упоряд.: І.А.	10

	Зязюн, Н.Г. Базілевич, Т.П. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. К.: Вища школа, 2006. – С.175-181. Дати відповідь на питання: - Що є сутністю і змістом педагогічного спілкування в процесі навчання? - Яку роль відіграє уміння педагога формулювати комунікативні задачі? Яким чином вони співвідносяться із загально педагогічними завданнями? - Проаналізувати стилі педагогічного спілкування з погляду особливостей взаємодії учителя й учнів та бажаних і небажаних результатів.	
4	Підготуватись до моделювання педагогічної ситуації: продемонструвати фрагмент індивідуальної бесіди з учнем, колегою, батьками у двох можливих варіантах: а) нетактовний варіант вирішення конфлікту; б) варіант вирішення конфлікту на принципах тактовної поведінки вчителя	10
5	Реферувати психолого-педагогічну літературу з проблеми «Майстерність забезпечення зворотного зв'язку у спілкуванні»	10
6	Разом	51

Самостійна робота над навчальним матеріалом передбачає: опрацювання лекційного матеріалу при підготовці до лабораторних робіт; перевірку підготовки до лабораторних робіт за допомогою контрольних питань; опрацювання теоретичних і практичних питань з навчальної дисципліни; розрахунки та оформлення звітів з виконання лабораторних робіт.

Мета самостійної роботи – опрацювати додаткову інформацію з теоретичних питань, розглянутих на лекціях, що дозволяє одержати додаткові знання у поєднанні з аудиторним навчанням

9. Індивідуальні завдання

1. Розробка медіалекції за темами (з прикладами та вправами) враховуючи всі необхідні компоненти (назва, план, література, кількість слайдів – не менш 25):

1. Професійно значущі якості керівника в організації ефективної взаємодії учнями, колективом.
2. Техніка мовлення педагога-керівника як засіб розв'язання педагогічних завдань.
3. Природа педагогічного таланту.
4. Засоби керування своїм психічним самопочуттям.
5. Особливості педагогічної рефлексії керівника.
6. Професійна компетентність керівника.

7. Критерії професійної майстерності сучасного керівника.
8. Педагогічне спілкування як діалог.
9. Типові моделі спілкування педагогів і їх вплив на продуктивність діяльність учнів.
10. Порівняльна характеристика стилів спілкування керівника.
11. Дослідження впливу стилів спілкування керівників на ставлення учнів навчання, підлеглих – до роботи.
12. Способи саморегуляції керівника в професійному спілкуванні.
13. Дослідження домінуючих стилів спілкування.
14. Побудова педагогічної взаємодії на принципах педагогіки толерантності.
15. Дослідження стратегій спілкування керівника в сучасному закладі освіти.
16. Шляхи подолання бар'єрів у педагогічному спілкуванні.
17. Педагогічний такт і маніпулювання керівника.
18. Техніка емоційного контакту в нестандартних ситуаціях.
19. Майстерність керівника в забезпеченні ситуацій успіху учнів, колективу.
20. Майстерність керівника у розв'язанні педагогічних конфліктів.
21. Майстерність керівника в проведенні індивідуальної бесіди.

2. Розробити тренінг або семінар для розвитку педагогічної майстерності керівника навчального закладу як складової його професійної компетентності та шляхи її формування.

Мета: сприяння мотивації керівників закладу освіти до самовдосконалення в різноманітних сферах життя, формування професійних компетентностей педагога для здійснення постійного професійного розвитку, створення позитивного психологічного клімату в педагогічному колективі шляхом актуалізації наголошення педагога на цінності самореалізації у своїй професії; формування себе як особистості, визначення власних пріоритетів; стимулювання бажання на підвищення свого професійного рівня; сприяння формуванню комунікативних умінь та навичок методичної діяльності.

Завдання: забезпечити учасників тренінгу знаннями нових освітніх методик; допомогти в організації професійного самовдосконалення та самоосвіти; сформувати вміння командної взаємодії.

10. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні і наочні використовуються під час лекцій, практичні при проведенні семінарських робіт.

Під час проведення лекцій використовуються такі словесні методи як розповідь, пояснення та наочні методи: ілюстрація, демонстрація.

Під час проведення семінарських занять застосовуються наочні спостереження та словесні бесіди: вступні, поточні, репродуктивні, евристичні,

підсумкові; студентами виконуються вправи: тренувальні, творчі, усні, практичні, технічні.

11.Критерії оцінювання

Робота на семінарському занятті (за змістові модулі)	
0 балів	- відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми; - не надання готового виробу чи об'єкту праці.
1-4 балів	- фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
5-9 балів	- демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
10-15 балів	- демонстрація глибоких, міцних знань та технологічних вмінь; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; - повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми; творчий підхід до виконання завдань.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	
0-3 бали	Змістовність, глибина висвітлення досліджуваної проблеми
0-3 бали	Логіка та глибина висвітлення досліджуваної проблеми у сучасній психолого-педагогічній літературі.
0-5 бали	Правильність постановки мети та завдань індивідуального навчально-дослідного завдання, методів, використаних в ході дослідження.
0-3 бали	Об'єктивність, коректність, переконливість висновків дослідження.
0-3 бали	Відповідність технічного та літературного оформлення роботи вимогам. Відсутність мовних помилок.
0-5 бали	Творчий підхід до висвітлення досліджуваної проблеми, використання додаткових інформаційних ресурсів.
0-3 бали	Відсутність мовних помилок, науковий стиль викладення.
25	Максимальна кількість балів
Самостійна робота студента	
0 балів	- відмова від відповіді на запитання за змістом теми; - фрагментарне відтворення незначної частини навчального

	матеріалу; відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
1 бал	- демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності
2 бали	- демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми

12. Засоби оцінювання

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовується поточний контроль, за результатами якого (сумі отриманих балів) проставляється залік (за фактом виконаних робіт). Поточний контроль здійснюється у формі контролю систематичності та активності роботи студентів протягом семестру під час вивчення програмного матеріалу дисципліни, зокрема: виступи та виконання тестових завдань на семінарських заняттях, виконання практичних завдань; участь в обговоренні питань з певної теми; відповіді на запитання викладача; підготовка індивідуальних науково-дослідних завдань.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
20	10	10	10	20	20	10	

Рейтингова система оцінювання знань

Кредитно-модульна система організації навчального процесу передбачає застосування модульного навчання за кредитами і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю якості знань та вмінь, навчальної аудиторної та самостійної роботи студента.

Змістовний модуль – це завершена, відносно самостійна, частина навчального курсу, що містить теоретичні та практичні завдання, систему навчально-методичного забезпечення.

Рейтингова система оцінювання – це система визначення якості виконаної студентом аудиторної та самостійної роботи і рівня набутих ним знань та вмінь

шляхом оцінювання (в балах) результатів цієї роботи шляхом поточного та модульного контролю. Рейтинг складається з суми балів за:

- аудиторну роботу (відвідування лекційних занять, робота на семінарських, лабораторних заняттях);
- самостійну роботу (конспекти, опрацювання інформаційних джерел);
- індивідуальне навчально-дослідне завдання (написання рефератів, виконання творчих та інших індивідуальних завдань, проектів);
- модульну контрольну роботу (виконання контрольного завдання);
- залік.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14.Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Виконання завдань на семінарських заняттях передбачено в аудиторії в якій є доступ до мережі Інтернет, проектор мультимедійний, екран, дошка настінна маркерна, що дозволяє оволодівати вміннями пошуку та опрацюванню інформації, використовувати мультимедійні презентації, наочний матеріал тощо.

15.Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Навчально-методичний комплекс з дисципліни.

16.Рекомендована література

Базова

1. Барабаш Ю. Г., Позінкевич Р. О. Педагогічна майстерність: теоретичні й навчально-методичні основи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк : РВВ "Вежа" Волинського держ. ун-ту ім. Л.Українки, 2006. 472с.

2. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч.-метод. посібник для викладачів і студ. вищих навч. закл. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України ; Львівський науково-практичний центр ; Львівська держ. фінансова

академія. Л. : Норма, 2005. 343с.

3.Зубенко Л. Г. Ораторське мистецтво : практ. Посібник. К.: Парламентське видавництво, 2002. 115с.

4.Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник. Академія педагогічної майстерності. 3-тє вид., допов. і переробл. К : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.

5.Нечепоренко Л. С. Педагогічна майстерність: монографія. Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. Кафедра педагогіки. Х.: ХНУ, 2009. 276 с.

6.Педагогічна культура. Харківський держ. ун-т. Х., 1993. 147с.

7.Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. К., 2006. 151 с.

Допоміжна

8.Лозова В. І.. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. Харк. держ . пед. ун-т. ім. Г.С.Сковороди. 2-е вид., випр. і доп. Харків: «ОВС», 2002. 400 с.

9.Ничкало Н. Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи . АПН України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти; Глухівський держ. педагогічний ун-т. К.; Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. . 234 с.

12.Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія / Інститут змісту і методів навчання. Н. В. Гузій (укл.). К., 2000. 167 с.

13. Радиш Я. Ф. Мистецтво результативного управління: Проблемні лекції. К., 2000. 132 с.

14.Шапарь В. Б. Мастерство общения и управления людьми: как установить контакт и завести успешные отношения с нужными людьми, как правильно слушать и убедительно говорить, как чувствовать себя уверенно в любой ситуации, стратегии разрешения конфликтов. Х.: Книжный Клуб "Клуб Семейного Досуга", 2010. 416 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім.. О.Сухомлинського. URL: <http://www.dnpb.gov.ua/>

2. Національна бібліотека імені В.І.Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>

3. Науково-педагогічна бібліотека м. Микалаєва. URL: <http://www.library.mk.ua/>

4. Перша українська Електронна бібліотека підручників "Pidruchniki.com.ua". URL: <http://pidruchniki.ws/>

5. Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності : навчально-методичний посібник [Електронний ресурс]. URL: <http://pedagogika.ucoz.ua/knygy/METODYCHKA-OPM.pdf>.

6. Сайт Маріупольського державного університету: <http://mdu.in.ua>

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

Тема 1. Сутність педагогічної майстерності керівника

Сутність поняття «педагогічна майстерність» та її значення у професійній діяльності керівника. Різноманітність визначень педагогічної майстерності в психолого-педагогічній літературі. Характеристика складових частин педагогічної майстерності.

Тема 2-3. Культура мовлення керівника

Поняття «культура мови» та «культура мовлення». Характеристики мовлення педагога (правильність, різноманітність, виразність, ясність, точність, нормативність, чистота, стислість, доцільність, логічність, простота, естетичність, актуальність, конкретність, практична спрямованість). Принципи, методи, форми, засоби розвитку та удосконалення культури мовлення керівника. Система вправ і завдань для розвитку та удосконалення культури мовлення керівника.

Тема 4. Педагогічний такт і тактика керівника

Педагогічний такт як основа комунікативної культури керівника та міра педагогічно доцільного впливу вчителя на учнів. Сутність, функції та компоненти (психологічний, морально-етичний, естетичний, технологічний) педагогічного такту. Умови опанування педагогічним тактом. Функції і принципи педагогічного такту.

Тема 5. Педагогічне спілкування та його особливості

Поняття педагогічного спілкування як спеціально організованого процесу комунікативної взаємодії педагога з учнями. Функції педагогічного спілкування та їх взаємозв'язок: обмін інформацією, співпереживання (на основі емпатії та рефлексії), обмін ролями, пізнання особистості, організація взаємовпливу. Характеристика типових помилок учителів в організації педагогічного спілкування. Етапи педагогічного спілкування та їх особливості: моделювання майбутнього спілкування, комунікативна атака, управління спілкуванням, аналіз спілкування. Стили спілкування вчителя. Класифікація стилів спілкування. Стили керівництва

Тема 6. Майстерність керівника розв'язанні педагогічних конфліктів

Педагогічний конфлікт, його види. Причини (внутрішньоособистісний, міжособистісний та міжгруповий). Виникнення конфліктних ситуацій. Типи типових конфліктних ситуацій. Негативні та позитивні функції конфліктів. Стратегії педагогічної взаємодії у конфліктах та конфліктних ситуаціях (уникнення конфлікту, конфронтація (суперництво) у конфлікті, стратегія

пристосування, компроміс, співробітництво). Попередження конфлікту. Спеціально створений конфлікт. Шляхи розв'язання конфліктних ситуацій

Тема 7. Майстерність керівника у проведенні індивідуальної бесіди

Роль індивідуальної педагогічної взаємодії у вирішенні педагогічних завдань. Структура індивідуальної бесіди (моделювання, початок, головна частина, завершення). Особливості поведінки керівника як комунікатора в акті індивідуальної взаємодії. Роль невербальних засобів у спілкуванні. Техніка взаємодії у процесі аналізу проблеми та пошуку її вирішення. Особливості процесу слухання. Пасивне та активне слухання. Особливості побудови керівником-майстром «Я-висловлювання». Основні прийоми педагогічного впливу (спонукання, етичний захист, гальмування)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Зміст майстерності, шляхи її становлення та реалізації.

1. Поняття «педагогічна майстерність».
2. Компоненти педагогічної майстерності.
3. Рівні оволодіння майстерністю.
4. Визначення поняття «самовиховання». Етапи самовиховання.
5. Педагогічна майстерність і творчість вчителя.

Завдання для самостійної роботи:

Ознайомтесь із працею Сухомлинського В.О. «Сто порад учителєві», випишіть:

- пораду 83. Оволодівайте мистецтвом індивідуальної бесіди;
- пораду 94. Що таке влада педагога, в чому вона повинна виражатися;
- пораду 95. Як берегти дитячу довіру.

Література

1. Ковальчук Л.О. Основи педагогічної майстерності: Навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с.
2. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. Зязюна. К., 2004. 422 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник. К., 2001. 576 с.
4. Ягунов В.В. Педагогіка: Посібник. К., 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 2

Майстерність учителя у розв'язанні педагогічних задач

1. Педагогічна ситуація та педагогічна задача.
2. Види педагогічних задач.
3. Етапи вирішення педагогічних задач.
4. Приклади педагогічних задач у режимі «вчитель-учень», «вчитель-батьки», «вчитель-вчителя», їх вирішення.

Завдання для самостійної роботи

1. Наведіть приклад оперативної, тактичної та стратегічної задач.
2. Назвіть основні етапи розв'язання педагогічних задач. Охарактеризуйте кожен з етапів вирішення педагогічної задачі з точки зору його значущості.

Семінарське заняття № 3

Педагогічні здібності вчителя

1. Шляхи формування педагогічних здібностей.
2. Основні педагогічні здібності.
3. Базові педагогічні здібності

- 4.Професійний потенціал учителя.
- 5.Структура загальних педагогічних здібностей.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити рекомендовану літератури та скласти структуру педагогічних здібностей вчителя (схема чи таблиця).

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник. К. : Знання-Прес, 2004. 445 с.
2. Педагогічна майстерність: Підручник. За ред. І.А. Зязюна. К.: Вища школа, 2004. 422 с.
3. Педагогічна майстерність: [хрестоматія : навч. посіб. / за ред. Зязюна І. А.]. К. : Вища школа, 2006. 606 с.
4. Педагогіка: Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В.Сластенин, И.Исаев, А.Мищенко, Е.Шиянов. – электронный ресурс: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/slast/index.php

Семінарське заняття № 4

Невербальна комунікація педагога

1. Поняття про невербальну комунікацію педагога, її складові, основні засоби, характеристика їхнього значення у взаємодії з учнями (студентами) та колегами.
2. Поняття про міжособистісний простір у спілкуванні.
3. Пластична техніка (пантоміміка) особистості вчителя. Мова пози і жестів як джерело інформації у педагогічному спілкуванні). Осанка, рух педагога у класі.
4. Міміка як джерело інформації у педагогічному спілкуванні.
5. Візуальний контакт з аудиторією.
6. Зовнішній вигляд як складова невербальної поведінки педагога.

Література

1. Ковальчук Л.О. Основи педагогічної майстерності: Навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. 608 с.
2. Ковальчук О., Когут С. Основи психології та педагогіки: навч. посібник / за заг. ред. Л.Ковальчук. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. 624 с.
3. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. Зязюна. К., 2004. 422 с.
4. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К., 2006. 276 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Обґрунтуйте значення невербальної комунікації в діяльності вчителя.
2. Назвіть складові невербального спілкування та охарактеризуйте.
3. Визначте основні риси негативних жестів.

4. Розкрийте суть поняття – тактильна комунікація та особливості її застосування з учнями різного віку

Семінарське заняття № 5

Вербальна комунікація педагога

1. Поняття про мову, її функції, головні складові мовної системи.
2. Поняття про мовлення, функції та різновиди педагогічного мовлення.
3. Вимоги до мовлення педагога (стиль, правильність, чистота, термінологічна чіткість, культура мовлення і слухання).
4. Техніка мовлення. Дикція як чіткість вимови, шляхи її удосконалення.
5. Професійні особливості голосу педагога (сила звуку, витривалість, гнучкість, рухливість, діапазон голосу, тембр звуку, ритміка мовлення).
6. Слухання (головні рівні, стилі, бар'єри слухання, ефективне слухання).
7. Словесні дії педагога (наказувати – просити; роз'яснювати – позбуватися; стверджувати – заперечувати; дивувати – вражати тощо).

Література

1. Ковальчук Л.О. Основи педагогічної майстерності: Навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с.
2. Ковальчук О., Когут С. Основи психології та педагогіки: навч. посібник / за заг. ред. Л. Ковальчук. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 624 с.
3. Бутенко Н.Ю. Комунікативна майстерність викладача: Навч. посібник. К., 2005. 336 с.
4. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. Зязюна. К., 2004. 422 с.
5. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К., 2006. 276 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Висловлюйся правильно (вправа на модальність)

Висловлювання	Висловлюйся правильно
<i>Ти не знаєш, ким був Микола Лисенко?</i>	
<i>Іване, дивись, не запізнився на урок</i>	
<i>Ти не любиш читати, Олено?</i>	
<i>Тетяно, не маєш бажання виконати цей експеримент?</i>	
<i>Михайле, не смикай Оленку за коси?</i>	
<i>Тарасе, не хочеш виконати цю вправу?</i>	
<i>Якби я була на твоєму місці, Оксано, я б вчилася день і ніч!</i>	

Чи є правильними висловлювання вчителя? Ті висловлювання, з якими Ви не погоджуєтесь, запишіть правильно у другій колонці таблиці.

2. Труднощі ефективного слухання у педагогічній взаємодії

Труднощі	Пояснення	Приклад
<i>Відволікання уваги</i>		
<i>Вибірковість уваги</i>		
<i>Несприйняття чужих думок</i>		
<i>Висока швидкість розумової діяльності</i>		
<i>Потреба у репліці</i>		
<i>Некомфортне навчальне середовище</i>		

Які чинники утруднюють слухання, роблять його неефективним. Охарактеризуйте ці труднощі, аргументуючи їх відповідними прикладами.

3. Словесні дії у педагогічному спілкуванні є важливим інструментом впливу педагога на вихованців. Охарактеризуйте прості словесні дії вчителя:

Вплив на психіку	Словесні дії	Приклад
<i>На увагу</i>	<i>Кликати</i>	
<i>На мислення</i>	<i>Пояснювати</i>	
	<i>Звільнятися</i>	
<i>На пам'ять</i>	<i>Пізнавати</i>	
	<i>Закладати</i>	
<i>На почуття</i>	<i>Підбадьорювати</i>	
	<i>Попрікати</i>	
<i>На уяву</i>	<i>Дивувати</i>	
	<i>Попереджати</i>	
<i>На волю</i>	<i>Просити</i>	
	<i>Наказувати</i>	

Семінарське заняття № 6

Конфлікти у педагогічних ситуаціях, шляхи їхнього вирішення

1. Поняття про конфлікти у педагогічних ситуаціях, їхня типологія, причини.
2. Анатомія, структура, сфера, динаміка педагогічних конфліктів.
3. Способи поведінки педагога у конфліктних ситуаціях, шляхи розв'язання конфлікту.
4. Експертиза та передбачення педагогічних конфліктів.
5. Шляхи розв'язання педагогічних конфліктів.
6. Організація переговорів, медіації для розв'язання педагогічних конфліктів.

Література

1. *Ковальчук Л.О.* Основи педагогічної майстерності: Навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с.
2. *Ковальчук О., Когут С.* Основи психології та педагогіки: навч. посібник / за заг. ред. Л. Ковальчук. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 624 с.
3. *Гірник А., Бобрю А.* Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. К., 2003. 172 с.
4. *Грабовська С., Равчина Т.* Конфлікти без насильства. Львів, 2001. 276 с.
5. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. Зязюна. К., 2004. 422 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвіть основні види конфліктів.
2. Охарактеризуйте основні типи потенційних конфліктних ситуацій під час уроків.
3. Назвіть негативні функції конфліктів та охарактеризуйте їх.

Семінарське заняття № 7

Педагогічний такт і педагогічна етика вчителя

1. Поняття про педагогічний такт, його складові та умови вияву.
2. Категорія педагогічної етики у професійно-педагогічній діяльності.
3. Педагогічна реакція на поведінку, вчинок учня. Етичний захист гідності людини, його функції – збереження власної гідності, збереження гідності партнера, коректування поведінки партнера.
4. Особливості взаємодії педагога з батьками, дотримання педагогічного такту.
5. Особливості взаємодії педагога з учнями, які мають “складну” поведінку.

Література

1. *Васянович Г.П.* Педагогічна етика. Львів, 2005. 344 с.
2. *Ковальчук Л.О.* Основи педагогічної майстерності: Навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с.
3. *Ковальчук О., Когут С.* Основи психології та педагогіки: навч. посібник / за заг. ред. Л. Ковальчук. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 624 с.
4. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. Зязюна. К., 2004. 422 с.

Семінарське заняття № 8

Захист ІНДЗ

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Розробка медіалекції за темами (з прикладами та вправами) враховуючи всі необхідні компоненти (назва, план, література, кількість слайдів – не менш 25):

1. Професійно значущі якості керівника в організації ефективної взаємодії учнями, колективом.
2. Техніка мовлення педагога-керівника як засіб розв'язання педагогічних завдань.
3. Природа педагогічного таланту.
4. Засоби керування своїм психічним самопочуттям.
5. Особливості педагогічної рефлексії керівника.
6. Професійна компетентність керівника.
7. Критерії професійної майстерності сучасного керівника.
8. Педагогічне спілкування як діалог.
9. Типові моделі спілкування педагогів і їх вплив на продуктивність діяльність учнів.
10. Порівняльна характеристика стилів спілкування керівника.
11. Дослідження впливу стилів спілкування керівників на ставлення учнів навчання, підлеглих – до роботи.
12. Способи саморегуляції керівника в професійному спілкуванні.
13. Дослідження домінуючих стилів спілкування.
14. Побудова педагогічної взаємодії на принципах педагогіки толерантності.
15. Дослідження стратегій спілкування керівника в сучасному закладі освіти.
16. Шляхи подолання бар'єрів у педагогічному спілкуванні.
17. Педагогічний такт і маніпулювання керівника.
18. Техніка емоційного контакту в нестандартних ситуаціях.
19. Майстерність керівника в забезпеченні ситуацій успіху учнів, колективу.
20. Майстерність керівника у розв'язанні педагогічних конфліктів.
21. Майстерність керівника в проведенні індивідуальної бесіди.

2. Розробити тренінг або семінар для розвитку педагогічної майстерності керівника навчального закладу як складової його професійної компетентності та шляхи її формування.

Мета: сприяння мотивації керівників закладу освіти до самовдосконалення в різноманітних сферах життя, формування професійних компетентностей педагога для здійснення постійного професійного розвитку, створення позитивного психологічного клімату в педагогічному колективі шляхом актуалізації наголошення педагога на цінності самореалізації у своїй професії; формування себе як особистості, визначення власних пріоритетів; стимулювання бажання на підвищення свого професійного рівня; сприяння формуванню комунікативних умінь та навичок методичної діяльності.

Завдання: забезпечити учасників тренінгу знаннями нових освітніх методик; допомогти в організації професійного самовдосконалення та самоосвіти; сформуванню вміння командної взаємодії.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

До засобів діагностики навчальних досягнень студентів віднесено: поточне опитування; перевірка конспектів студентів; співбесіда зі студентами під час індивідуальних занять; захист медіа презентацій та ІНДЗ, модульна контрольна робота.

Тестові завдання з дисципліни «Основи педагогічної майстерності»

1. Педмайстерність – це.....

- а) наука про дитину;
- б) наука про виховання та навчання дитини;
- в) наука про професійну компетентну діяльність вчителя;
- г) наука про виховання як спеціально організовану діяльність.

2. Гуманістична спрямованість діяльності вчителя:

- а) вияв професійної ідеології вчителя;
- б) негативне ставлення до педагогічної діяльності;
- в) система роботи вчителя в проведенні різних форм роботи з дітьми;
- г) саморозвиток дитини в діяльності.

3. Професійна компетентність вчителя ЗОШ:

- а) знання основ управління навчальним закладом;
- б) вирішення конфліктних ситуацій;
- в) знання основ педагогіки і психології дітей шкільного віку;
- г) матеріальна технічна база навчального закладу.

4. Педагогічні здібності вчителя:

- а) методична діяльність;
- б) педагогічна діяльність;
- в) креативність;
- г) емоційна стабільність.

5. Педагогічна техніка буває:

- а) шкільна;
- б) позашкільна;
- в) навчальна;
- г) зовнішня.

6. Психологічна стійкість у професійній діяльності:

- а) позитивне емоційне ставлення до себе, дітей, праці;
- б) негативні емоції;
- в) мінорний тон;
- г) емоційні переживання.

7. Якості, які дають змогу вчителю здійснювати свою професійну діяльність:

- а) альтруїзм;
- б) авторитарність;
- в) впевненість у собі, відсутність страху перед дітьми;

8. Яку роль відіграє дикція в діяльності вчителя?

- а) організовує навчальну діяльність дітей;
- б) організовує позакласну діяльність учнів;
- в) служить прикладом мовлення для дітей;
- г) створювати конфліктні ситуації у спілкуванні.

9. Педагогічні вміння вчителя:

- а) технічні;
- б) раціональні;
- в) масово-ігрові;
- г) дидактичні.

10. Стили педагогічного спілкування:

- а) демократичний;
- б) педагогічний;
- в) особовий;
- г) психолого-педагогічний.

11. Педагогічні умови, які сприяють ефективності спілкування:

- а) володіння психолого-педагогічними якостями та вміннями;
- б) організаторські вміння;
- в) дидактичні прийоми;
- г) методи навчання.

12. Який компонент педагогічної майстерності визначається мотивами, потребами, ідеалами, схильностями, ціннісними орієнтаціями:

- а) педагогічні знання;
- б) педагогічні здібності;
- в) гуманістична спрямованість;
- г) педагогічні вміння.

13. Який компонент педагогічної майстерності є фундаментом, основою цього комплексу:

- а) педагогічні знання;
- б) педагогічні здібності;
- в) гуманістична спрямованість;
- г) педагогічні вміння.

14. Якому поняттю відповідає визначення: «Це виявлені в педагогічному процесі суперечності, які враховує вихователь, стимулюючи розвиток особистості, це мета, поставлена за певних умов»:

- а) педагогічна ситуація;
- б) педагогічна задача.

15. Дихання, голос, дикція, і темпоритм – це:

- а) комунікативні якості мовлення;
- б) складові техніки мовлення.

Ключі

1 – в

2 – а

3 – в

4 – в

5 – г

6 – а

7 – в

8 – в

9 – г

10 – а

11 – а

12 – в

13 – в

14 – б

15 – б

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Педагогічна діяльність (сутність, структура, характеристика компонентів).
2. Педагогічна взаємодія (сутність, механізми розгортання педагогічної взаємодії, види та рівні діяльності суб'єктів).
3. Ціннісні орієнтації особистості. Сучасні вимоги до педагога. Функції педагога
4. Поняття «педагогічна майстерність». Компоненти педагогічної майстерності. Рівні оволодіння майстерністю.
5. Педагогічна майстерність і творчість керівника.
6. Поняття про педагогічну культуру вчителя (керівника), її головні складові.
7. Педагогічна спрямованість як важлива умова входження у професійну педагогічну діяльність.
8. Педагогічний досвід як головна ознака педагогічної культури керівника.
9. Роль педагогічної творчості та творчого мислення вчителя у підвищенні ефективності освітнього процесу.
10. Компетентність, професійна компетентність, загально педагогічний компонент. Три рівні професійної компетенції керівників.
11. Значення педагогічної практики для формування професійної компетенції.
12. Педагогічна ситуація та педагогічна задача.
13. Види педагогічних задач. Етапи вирішення педагогічних задач.
14. Приклади педагогічних задач у режимі «вчитель-учень», «вчитель-батьки», «вчитель-вчителя», їх вирішення.
15. Шляхи формування педагогічних здібностей.
16. Основні та базові педагогічні здібності.
17. Професійний потенціал керівника.
18. Структура загальних педагогічних здібностей.
19. Спеціальні педагогічні здібності керівника.
20. Поняття про мову, її функції, головні складові мовної системи.
21. Поняття про мовлення, функції та різновиди педагогічного мовлення.
22. Вимоги до мовлення керівника (стиль, правильність, чистота, термінологічна чіткість, культура мовлення і слухання).
23. Техніка мовлення. Дикція як чіткість вимови, шляхи її удосконалення.
24. Професійні особливості голосу керівника (сила звуку, витривалість, гнучкість, рухливість, діапазон голосу, тембр звуку, ритміка мовлення).
25. Слухання (головні рівні, стилі, бар'єри слухання, ефективне слухання).
26. Словесні дії педагога (наказувати – просити; роз'яснювати – позбуватися; стверджувати – заперечувати; дивувати – вражати тощо).
27. Поняття про конфлікти у педагогічних ситуаціях, їхня типологія, причини.
28. Анатомія, структура, сфера, динаміка педагогічних конфліктів.
29. Способи поведінки педагога у конфліктних ситуаціях, шляхи розв'язання конфлікту.
30. Експертиза та передбачення педагогічних конфліктів. Шляхи розв'язання педагогічних конфліктів.
31. Організація переговорів, медіації для розв'язання педагогічних конфліктів.
32. Поняття про педагогічний такт, його складові та умови вияву.
33. Категорія педагогічної етики у професійно-педагогічній діяльності.
34. Педагогічна реакція на поведінку, вчинок учня. Етичний захист гідності людини, його функції – збереження власної гідності, збереження гідності партнера,

коректування поведінки партнера.

35. Особливості взаємодії педагога з батьками, дотримання педагогічного такту. Особливості взаємодії педагога з учнями, які мають «складну» поведінку.

36. Професійний ідеал взаємодії вчителя з учнями в спадщині видатних педагогів.

37. Майстерність А.Макаренка у використанні прийомів педагогічного впливу на вихованців.

38. Гуманістична спрямованість особистості вчителя в оцінці В.Сухомлинського.

39. Шляхи подолання бар'єрів у педагогічному спілкуванні.

40. Мистецтво розроблення творчого задуму уроку в досвіді учителів-майстрів.

41. Майстерність керівника в проведенні індивідуальної бесіди.

**ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ БІБЛІОТЕКИ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ
НАВЧАЛЬНИМИ ПІДРУЧНИКАМИ (ПОСІБНИКАМИ)
З ДИСЦИПЛІНИ**

1. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник. 3-тє вид., допов. і переробл. К.: СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
2. Нечепоренко Л. С. Педагогічна майстерність: монографія. Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. Кафедра педагогіки. Х.: ХНУ, 2009. 276 с.
3. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник. К.: Міленіум, 2006. 344 с.